

Nationell lägesbild över tillgången till läkemedel

Delredovisning

Februari 2026

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen.

Citera gärna E-hälsomyndighetens rapporter men uppge alltid källa.

Nationell lägesbild över tillgången till läkemedel

I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Läkemedelsverket och E-hälsomyndigheten i gemensamt uppdrag att förbereda för framtagandet av en nationell lägesbild över tillgången till läkemedel (S2020/07754, S2021/07108, S2022/00034 m.fl.). I uppdraget ingår att ta fram ett tekniskt system för att kunna se tillgång till och efterfrågan på läkemedel. För E-hälsomyndigheten innebär det såväl utveckling av befintliga insamlingar av försäljningsuppgifter som etablerande av en ny insamling av lageruppgifter.

Detta är ett av flera pågående regeringsuppdrag som dels syftar till att stärka beredskapen vid kris och krig, dels ska öka vårdens kapacitet och försörjningsförmåga i normalläge. Gemensamt för de olika uppdrag där lägesbilder ska tas fram är att visualiseringen av data ska ske genom digitala verktyg som möjliggör överskådlig och aktuell information för berörda aktörer på både regional och nationell nivå.

E-hälsomyndighetens roll som beredskapsansvarig myndighet baseras på grunduppdraget att ansvara för receptflödet och NDI. E-hälsomyndigheten har därför förutsättningar att utreda en gemensam teknisk lösning för data som ska samlas in, hanteras och visas eller levereras för att skapa nationella lägesbilder. En sådan teknisk lösning skulle bli ett viktigt verktyg för vårdens och myndigheternas planering samt analys av vårdens kapacitet både i fredstid och vid höjd beredskap under kris och krig.

Uppdraget om nationell lägesbild över tillgången till läkemedel skulle ursprungligen slutredovisas i februari 2025 men ändrades på så sätt att uppdragstiden förlängdes i både regleringsbrevet avseende budgetåret 2025 och 2026. E-hälsomyndigheten ska enligt regleringsbrevet för 2026 lämna en slutredovisning den 29 februari 2028. Uppdraget ska delredovisas den 27 februari 2026 och den 26 februari 2027. En plan för det fortsatta arbetet ska redovisas senast den 30 september 2026 och senast den 30 september 2027.

E-hälsomyndigheten överlämnar härmed delrapporten Nationell lägesbild över tillgången till läkemedel.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Lena Carlsson.

I den slutliga handläggningen har avdelningschef Thomas Pettersson Westerberg och enhetschef Petra Nilsson medverkat. Produktansvarig Sanna Sund har varit föredragande.

Beslut
2026-02-18

Diarienummer
EHM 2024/00491

Lena Carlsson
Ställföreträdande Generaldirektör

Sanna Sund
Föredragande

Sammanfattning

I enlighet med E-hälsomyndighetens regleringsbrev för 2026 ska myndigheten tillsammans med Läkemedelsverket förbereda ett system för att ta fram en nationell lägesbild över tillgång till och efterfrågan på läkemedel. Myndigheterna föreslår att lägesbilden ska innehålla:

- Daglig information om försäljning från partihandlare och öppenvårdsapotek av läkemedel samt utlämnade av läkemedel från sjukhusapotek.
- Daglig information om uppgifter om lager för läkemedel från partihandlare, öppenvårdsapotek och sjukhusapotek.

E-hälsomyndigheten ska ha den insamlade funktionen och ta emot uppgifter om lager och försäljning från apotek och partihandlare för att därefter sammanställa och leverera uppgifterna till Läkemedelsverket som skapar lägesbilderna.

I planen för det fortsatta arbetet som redovisades i september 2025 beskrivs två områden där leveranser skett.¹

- Daglig överföring av uppgifter om försäljning på apotek. En mikrodatafil genereras automatiskt och levereras till Läkemedelsverket.
- En teknisk lösning för framtida insamling av lageruppgifter från partihandlare, öppenvårdsapotek och vårdgivare som har sjukhusapotek.

Återstående arbete enligt plan i tidigare delredovisning är:

- Utveckla ett nytt leveranssystem för partihandelsförsäljning och lageruppgifter.
- Utveckla de befintliga insamlingarna för partihandels- och apotekförsäljning för att bland annat utöka insamlingarna med ett antal variabler.
- Färdigställa och testa den nya insamlingstjänsten för lageruppgifter som E-hälsomyndigheten utvecklade under 2025.

¹ E-hälsomyndigheten, [Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild](#), september 2025

Innehåll

Nationell lägesbild över tillgången till läkemedel	3
Sammanfattning	5
Innehåll.....	6
1 Uppdraget.....	7
2 Genomfört arbete i förhållande till tidigare redovisad plan	9
2.1 Försäljningsuppgifter levereras nu till Läkemedelsverket	10
2.2 En teknisk lösning för insamling av lagersaldo.....	11
3 Återstående arbete enligt plan.....	13
4 Förutsättningar för fortsatt arbete.....	13
Bilaga 1 Filspecifikation försäljningsuppgifter apotek	14
Bilaga 2 Variabler lagersaldoinsamling	15

1 Uppdraget

I enlighet med det uppdrag i regleringsbrevet avseende budgetåret 2024 som sedan förlängts i samtliga regleringsbrev därefter ska myndigheten tillsammans med Läkemedelsverket förbereda ett system för att ta fram en nationell lägesbild över tillgång till och efterfrågan på läkemedel.

Arbetet ska utgå från de informationsmängder och åtgärder som ingår i etapp 1 enligt de två förstudier som redovisades av Läkemedelsverket² respektive E-hälsomyndigheten³ år 2023 och de kompletterande förslag, analyser och planer för det fortsatta arbetet som myndigheterna har redovisat inom ramen för uppdraget. Myndigheterna har föreslagit att E-hälsomyndigheten ska ha den insamlande funktionen och ta emot uppgifter om lager och försäljning av läkemedel från apotek och partihandlare. E-hälsomyndigheten ska kvalitetsgranska, sammanställa och därefter lämna uppgifterna till Läkemedelsverket som skapar lägesbilderna.

Myndigheterna föreslår att en nationell lägesbild för human- och veterinärmedicinska läkemedel ska innehålla:

- Daglig information om försäljning av läkemedel från partihandlare och öppenvårdsapotek samt utlämnade av läkemedel från sjukhusapotek.
- Daglig information om lageruppgifter för läkemedel från partihandlare, öppenvårdsapotek och sjukhusapotek.

Föreliggande rapport beskriver arbetet som skett inom ramen för uppdraget under 2025. I tidigare rapportering om uppdraget har E-hälsomyndigheten redovisat:

- *Promemoria om obligatorisk rapportering av uppgifter för vårdgivare med läkemedelsförsörjning i egen regi, juni 2024⁴*
- *Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild, september 2024⁵*
- *Delredovisning av uppdrag om förberedelser för framtagandet av en nationell lägesbild, februari 2025⁶*

² Läkemedelsverket, [Förstudie inför framtagandet av en nationell lägesbild över tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter](#), februari 2023

³ E-hälsomyndigheten, [Förstudie inför framtagandet av en nationell lägesbild över tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter](#), februari 2023

⁴ E-hälsomyndigheten, [PM om obligatorisk rapportering av uppgifter för vårdgivare som sköter läkemedelsförsörjning i egen regi](#), juni 2024

⁵ E-hälsomyndigheten, [Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild](#), september 2024

⁶ E-hälsomyndigheten, [Delredovisning av uppdrag om förberedelser för framtagandet av en nationell lägesbild](#), februari 2025

- *Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild, september 2025*⁷

Övergripande författningsförslag presenterades i Läkemedelsverkets förstudie och har därefter kompletterats i myndigheternas delrapporter.

Ekonomiska förutsättningar presenterades i rapporten *Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild* som redovisades i september 2024 och 2025.

Det förberedande arbete som genomfördes 2024 redovisades i rapporten *Delredovisning av uppdrag om förberedelser för framtagandet av en nationell lägesbild* i februari 2025.

Uppdragets omfattning under 2025

E-hälsomyndigheten har under 2025 fokuserat på två områden med tillhörande teknisk utveckling:

- Att etablera en daglig överföring av uppgifter om försäljning på apotek och i partihandel från E-hälsomyndigheten till Läkemedelsverket.
- Att ta fram en teknisk lösning för insamling av lageruppgifter från partihandlare, öppenvårdsapotek och vårdgivare som har sjukhusapotek.

Under året reviderades den första punkten till att endast omfatta daglig leverans av försäljning på apotek. Detta eftersom försäljningsuppgifter i partihandeln till största del uppdateras på månadsbasis.

Samverkansmöten har under året skett med ett tiotal aktörer⁸ inom partihandel och apoteksförsäljning som påverkas genom att de träffas av författningsförslagen som tidigare presenterats. På dessa möten har den tekniska lösningen kring insamling av lagersaldon diskuterats och synpunkter från aktörerna samlats in. Bland annat har variablerna anpassats för att bättre motsvara de som redan finns i inrapportörernas system. På en övergripande nivå verkar uppgifterna finnas och gå att sammanställa hos de flesta större aktörer. Mindre aktörer däremot menar att den tekniska utveckling som kommer krävas för att rapportera lagersaldo kommer att innebära en betydande kostnad.

⁷ E-hälsomyndigheten, [Plan för fortsatt arbete med nationell lägesbild](#), september 2025

⁸ Sveriges Apoteksförening, Tamro, Oriola, Apotek Hjärtat, Baxter, MEDS Apotek, Receptum (systemleverantör åt flera apotek), Apoteket AB, SOAF (Sveriges Oberoende Apoteksaktörers Förening), Apotea, Apohem, ApoEx

2 Genomfört arbete i förhållande till tidigare redovisad plan

I de två förstudier som Läkemedelsverket respektive E-hälsomyndigheten lämnade till regeringen 2023 konstaterades att Läkemedelsverket behöver få daglig tillgång till information om försäljning, utlämnande och lager av läkemedel från partihandlare, apotek och sjukhusapotek för att mer effektivt kunna förebygga och hantera brist på läkemedel. Förstudierna identifierade behovet av förbättrade förutsättningar i form av lagstöd och systemstöd i flera etapper.

Den första etappen avser arbetet med det som identifierats som den mest grundläggande informationen för framtagandet av nationella lägesbilder. Denna etapp är beroende av att det finns lagstöd för att inhämta informationen och den förutsätter framtagandet av IT-system hos E-hälsomyndigheten för insamling, databearbetning och leverans.

Informationsmängderna som omfattas är:

- Partihandlarnas försäljning av läkemedel till apotek och till vårdgivare.
- Apotekens försäljning av läkemedel till konsument och till hälso- och sjukvården.
- Lagernivåer och plats för läkemedel hos partihandlare med lager i Sverige, avsedda för den svenska marknaden.
- Lagernivåer och plats för läkemedel på apotek.
- Lagernivåer och plats för läkemedel på sjukhusapotek som ännu inte lämnats ut till vårdavdelning.

Myndigheterna har redovisat kompletterande förslag och analyser inom ramen för uppdraget. De omfattar ytterligare informationsmängder som anses behövas för kommande arbete med nationell lägesbild, däribland:

- Utlämnning av läkemedel från sjukhusapotek till vårdavdelning.⁹
- Veterinärmedicinska läkemedel.¹⁰

I följande avsnitt redogörs för de leveranser som myndigheten gjort under 2025.

⁹ E-hälsomyndigheten, [PM om obligatorisk rapportering av uppgifter för vårdgivare som sköter läkemedelsförsörjning i egen regi](#), juni 2024

¹⁰ Läkemedelsverket, PM om konsekvenser av rapportering av veterinärmedicinska läkemedel till nationell lägesbild, 27 juni 2024, Dnr 4.1.2-2024-024090

2.1 Försäljningsuppgifter levereras nu till Läkemedelsverket

E-hälsomyndigheten har under året undersökt möjligheten att etablera en daglig överföring av uppgifter om försäljning på apotek och i partihandel till Läkemedelsverket.

Detta arbete har utmynnat i utformandet av en mikrodatafil med de uppgifter om försäljning på apotek som möter Läkemedelsverkets behov.¹¹ Denna fil levereras automatiskt varje dag sedan november. Äldre data har levererats retroaktivt vilket innebär att Läkemedelsverket nu har uppgifter om försäljning på apotek på transaktionsnivå från juli och framåt.

E-hälsomyndigheten samlar idag in försäljningsuppgifter från både apotek och partihandlare enligt lag (2009:366) om handel med läkemedel.¹² Apotek rapporterar oftast in försäljningsuppgifter momentant vid försäljningsögonblicket vilket gör det möjligt att lämna ut försäljningsuppgifter av god kvalitet på daglig basis. Partihandlarna rapporterar i större utsträckning in försäljningsuppgifter månadsvis, enligt nu gällande lagkrav, vilket medför att kvaliteten på dagliga filer med partihandlars försäljning bedöms vara låg innan lagstöd finns som säger att partihandlarna måste rapportera försäljning dagligen.

E-hälsomyndighetens bedömning är därför att dagliga automatiserade leveranser av försäljningsdata från partihandlare till Läkemedelsverket bör invänta lagkrav på daglig inrapportering för att kunna säkerställa tillräckligt god kvalitet på uppgifterna. Fram till dess har E-hälsomyndigheten möjlighet att på begäran sammanställa och leverera uppgifter till Läkemedelsverket på månadsbasis.

Vårdgivare med sjukhusapotek i egen regi rapporterar idag in uppgifter om utlämnande av läkemedel. Denna rapportering sker på frivillig basis eftersom vårdgivarna inte omfattas av lagkrav på rapportering. I de kompletterande rapporter som myndigheterna redovisade under 2024 lämnades förslag på hur denna rapportering skulle kunna bli obligatorisk och vilka uppgifter som då skulle rapporteras.¹³

Uppgifter om läkemedel utlämnade av vårdgivare med sjukhusapotek i egen regi rapporteras till samma insamling som apotekens försäljning och rapporteringen sker oftast på daglig basis. Uppgifter om läkemedel som lämnats ut av vårdgivare med

¹¹ Se Bilaga 1 Filspecifikation försäljningsuppgifter apotek

¹² 2 kap. 6 § 7, 3 kap. 3 § 2 och 4 kap. 2 §

¹³ E-hälsomyndigheten, [PM om obligatorisk rapportering av uppgifter för vårdgivare som sköter läkemedelsförsörjning i egen regi](#), juni 2024

sjukhusapotek i egen regi ingår i den mikrodatafil med försäljningsuppgifter från apotek som sedan november dagligen levereras till Läkemedelsverket.

2.2 En teknisk lösning för insamling av lagersaldo

E-hälsomyndigheten har under året tagit fram en första version av teknisk lösning för insamling av lageruppgifter från partihandlare, apotek och sjukhusapotek. Den tekniska lösningen omfattar funktioner för inrapportering, validering och lagring av lagersaldo. Någon faktisk insamling av lageruppgifter kan inte påbörjas förrän det juridiska regelverket finns.

E-hälsomyndigheten har tillsammans med Läkemedelsverket under våren haft möten med apotek och partihandlare som kommer att beröras av krav på inrapportering av lagersaldo. Under dessa möten har tekniska förutsättningar för inrapportering diskuterats och implementerats i den lösning som tagits fram. Vidare har definitioner för de föreslagna informationsmängderna diskuterats. E-hälsomyndigheten har med utgångspunkt i denna dialog identifierat vilka variabler som motsvarar informationen i författningsförslagen och som ska rapporteras in av apotek, partihandlare och vårdgivare.¹⁴

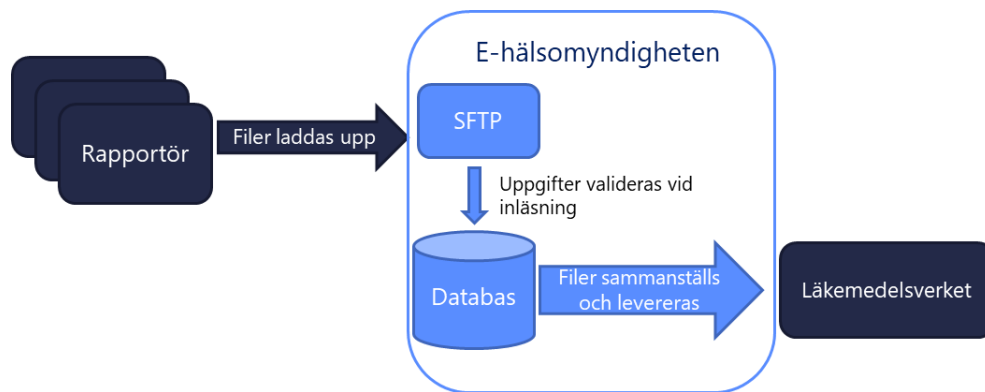
Myndigheten arbetar för att utveckla en tjänst, med lösningsarkitekturen som illustreras i figur 1, som ska möjliggöra överföring av uppgifter. Genom tjänsten ska apotek, partihandlare och vårdgivare dagligen ladda upp filer med aktuella lagersaldo på en SFTP-yta (Secure File Transfer Protocol), ett säkert sätt att överföra filer där informationen är skyddad och spårbar. Uppgifterna valideras och läses in till en databas. Från databasen kommer uppgifterna som rapporterats in att sammanställas och överförs till Läkemedelsverket på daglig basis. E-hälsomyndigheten kommer att lagra data för analys, uppföljning och utvärdering.¹⁵

Inom ramen för detta uppdrag har myndigheten under året utvecklat funktionerna för import till SFTP och funktioner för validering samt överföring av uppgifter till databasen.

Kvar att utveckla är ett system för sammanställning och leverans av uppgifter till Läkemedelsverket.

¹⁴ Se Bilaga 2 Variabler lagersaldoinsamling

¹⁵ I tidigare avrapportering har E-hälsomyndigheten uppgivit att data endast kommer att lagras för den tidsperiod som myndigheten behöver för att kunna kvalitetsgranska uppgifterna, därefter skulle data gallras. Myndigheten bedömer nu att de insamlade uppgifterna har stort värde även utanför den primära användningen i de lägesbilder som Läkemedelsverket ska presentera.

Figur 1. Illustration över den föreslagna lösningsarkitekturen för lagerinsamling.

3 Återstående arbete enligt plan

Under 2026 planerar E-hälsomyndigheten att:

- Utveckla en ny tjänst för dataleveranser. Befintliga leveranssystem kan inte användas för automatiska överföringar av lagersaldo eller partihandlares försäljningsdata från E-hälsomyndigheten till Läkemedelsverket.
- Utveckla insamlingen för partihandlarnas försäljning genom att utöka den med ett antal variabler för att möta kraven i författningsförslagen.
- Ta över förvaltningen av partihandelsinsamlingen så att den utförs i sin helhet av myndigheten, istället för som idag då den till stora delar sköts av en extern part på uppdrag av myndigheten. Detta är nödvändigt för att kunna utföra ändamålsenlig granskning och bortfallsanalys.
- Utveckla insamlingen för apotekens försäljning av läkemedel genom att utöka den med ett antal variabler för att möta kraven i författningsförslagen.
- Färdigställa och testa den nya insamlingstjänsten för lageruppgifter som utvecklats under 2025.

När rapporteringskrav avseende lagerinformation reglerats i lag kan aktörerna förbereda sina system för rapportering till den nya tjänsten.

4 Förutsättningar för fortsatt arbete

En förutsättning för att uppgifter om försäljning och lager ska kunna samlas in som beskrivits är att det finns författningsstöd för sådana insamlingar. Först då kommer partihandlare, apotek och vårdgivare börja leverera uppgifter om lager och försäljning med den frekvens som föreskrivs.

Från och med att författningsförslagen trätt i kraft bedömer E-hälsomyndigheten att uppdraget behöver fortgå ytterligare ett år för att hantera anslutningsförfarande, eventuella tekniska fel som inte kunnat förutses och överlämning till förvaltning.

Bilaga 1 Filspecifikation försäljningsuppgifter apotek

Filspecifikation försäljningsuppgifter apotek	
Sparatdatum	Datum då rapporterad transaktion godkändes och sparades i E-hälsomyndighetens databas FOTA.
Avhämtningsdatum	Datum när expedieringen av läkemedel skedde.
Försäljningssätt	Vilken typ av försäljning transaktionen rör, exempelvis förskrivning eller rekvisition.
NPLpackID	Expedierad varas NPLpackID. Identitet på godkända läkemedel enligt NPL (Nationell Produktregister för Läkemedel).
Varunummer	Expedierad varas varunummer. Det nordiska varunumret är en sexsiffrig kod som är unik för en viss förpackning.
Antal förpackningar	Antal förpackningar av expedierad vara. Vid dos-försäljning kan antal förpackningar vara ett decimaltal
Transaktions-Id	Unikt id för transaktionen
Apotekets GLN	Identifierar det enskilda apoteket.
Summa försäljningspris ex moms	Summan av försäljningspris för de enheter av en vara som en försäljningstransaktion avser.
Byte tillåtet	En flagga för om byte är tillåtet eller ej.
Förmånstyp	Typ av förmån inom ramen för läkemedelsförmånen.
Utfärdardatum	Datum för när receptet utfärdades av förskrivaren
Förskriven vara	Förskriven varas NPLpackID.
Utfärdarkategori	Yrkeskategorier behöriga att utfärda förskrivningar.
Beställarens län	Länet där beställaren (för rekvisition vanligtvis en sjukhusavdelning) finns.
Beställarens ID	Beställarens/kundens identitet, unikt i kombination med beställarens län.

Bilaga 2 Variabler lagersaldoinsamling

Variabler lagersaldoinsamling apotek		
1	Apotekets organisationsnummer	Identifierar det inrapporterande apoteket
2	GLN-kod	Identifierar lagerplatsen
3	Varunummer	Identifierar produkten 3, 4 eller 5 måste vara ifyllt
4	NPLpackID	
5	Produktkod	
6	Antal förpackningar - totalt lagersaldo	
7	Antal förpackningar - tillgängligt lagersaldo	
8	Tidpunkt för lageravstämning	

Variabler lagersaldoinsamling partihandel		
1	Rapportörens VAT-nr	Identifierar den inrapporterande aktören
2	OMS location ID	Identifierar lagerplatsen 2 eller 3 måste vara ifyllt
3	GLNkod	
4	Uppgiftsskyldig OMS organisation ID	Identifierar partihandlaren som förfogar över lagret 4 eller 5 eller 6 måste vara ifyllt
5	Uppgiftsskyldig orgnummer	
6	Uppgiftsskyldig VAT-nummer	
7	Varunummer	Identifierar produkten 7 och/eller 8 och/eller 9 måste vara ifyllt
8	NPLpackID	
9	Produktkod	
10	Antal förpackningar - totalt lagersaldo	
11	Antal förpackningar - tillgängligt lagersaldo	
12	Tidpunkt för lageravstämning	